

núm. 175

La Femosa

Revista d'opinió i informació local

ARTESA DE LLEIDA, juliol-agost 1998

La Femosa

Juliol-Agost
[175, 1998]

Edita l'Agrupació Cultural
La Femosa,
carrer dels Gallarts, 7. 25150.
Artesa de Lleida.

*

*Aquesta
publicació local
rep el suport de:*

Generalitat de
Catalunya
(Dept. de Cultura).

Diputació de Lleida
(Institut d'Estudis Ilerdencs).

Ajuntament
d'Artesa de Lleida.

Els articles que apareixen a les
planes de **La Femosa**
reflecteixen únicament l'opinió
de llurs signants.

2a. època.
Dipòsit Legal:
L-264-1981.

PÒRTIC

Si aneu a Lleida, a Barcelona o a qualsevol ciutat del nostre país, encara que només sigui per curiositat, atureu-vos a fer un cop d'ull a les cartelleres dels cinemes per saber quantes pel·lícules catalanes o doblades al català s'hi projecten. Atureu-vos també als aparadors de les llibreries i compteu, pel damunt damunt, quin tant per cent de llibres en català s'hi exposen. Per acabar-ho d'arrodonir o saciar la vostra curiositat, atureu-vos als quioscos: quantes revistes, diaris o altres publicacions hi ha amb la nostra llengua? Quantes i quants n'hi ha en castellà?. Si la vostra «xafarderia» encara no està del tot saciada, mireu (tot passejant pels carrers d'aquesta o altra ciutat) de parar l'orella per escoltar quanta i quanta gent s'expressa només en castellà, vells, joves i, fins i tot, xiquets. Si heu fet tot això a consciència i sou una mica sensibles als problemes que tenim de poder viure plenament en català a casa nostra, segur que us en tornareu a casa amb la moral per terra. No, no cal que engegueu la televisió per saber quantes cadenes hi ha (i n'hi haurà més) que només emeten en la llengua dels espanyols...

Si les coses són així i aquesta és la nostra trista realitat, ens podem preguntar per què hi ha tantes baralles i baralletes, fins i tot entre partits polítics, institucions o altres grups de pressió de Catalunya, per a portar a terme la tant necessària LLEI de normalització lingüística de la llengua catalana. Per què aquest desmarcament de posicions i aquestes estripades de vestits per la quota (quota de mínims) de projecció de pel·lícules catalanes o doblades al català als nostres cinemes? Per què, fins i tot des de Madrid, polítics i no tant (almenys en aparença) parlen preocupats pel retrocés dels castellà a Catalunya?

Quantes d'aquestes persones preocupades pel futur del castellà a casa nostra temem per la desaparició de la nostra llengua i de la nostra «peculiar» manera de comunicar-nos?. És obvi que a ningú. La llengua catalana, ara com fa cent anys (per posar una data més o menys propera) segueix fent nosa als espanyols. Abans amb les dictadures, però ara amb la «democràcia», estan fent mans i mànegues per acabar de rematar-la. Se'n sortiran de fer-nos desaparèixer?. Segurament que sí!. Ells són més tenaços, tenen la paella pel mànec i, a més a més, tenen aquesta voluntat de no deixar-se perdre ni un pam del tot el que han aconseguit fins ara. Què podem fer nosaltres si no és prendre pastilles per a dormir tranquils?.

SOBRE EL CAP DE SANT MIQUEL

Pocs dies després que el Ramon Serra fes el reportatge fotogràfic que podem veure en aquesta mateix número de LA FEMOSA, es va trobar davant la porta de l'església el cap de Sant Miquel que hi ha a la fornícula de la façana, a sobre mateix de la porta. Sortosament el Ramon ja havia fet la fotografia que il·lustra aquest article, on es pot veure molt bé (a més del colom que hi

ha al seu darrera) com el cap d'aquesta imatge ja estava trencat a la seua base, segurament des de feia molt de temps. El cap probablement es va desprendre per un cop de pilota o potser (segurament que és el més segur) per les empentes dels coloms, tot barallant-se entre ells per tenir el dret de fer el niu en aquest lloc, ja que s'havia posat tela metàl·lica a tots els forats on criaven i moltes parelles s'havien quedat sense niu. Sigui com sigui, avui tenim la imatge del sant decapitada.

Bé a tomb de comentar que aquesta imatge ja estava molt malmesa des de feia moltíssims anys, ni els braços ni una cama del sant així com el cap del dimoni, ja no hi eren. No podem saber amb certesa si aquestes mutilacions eren causades pels anys i la mala qualitat de la pedra o pel terrible accident que va patir la imatge a primers d'aquest segle a causa d'un llamp. El més segur és que fos per això darrer, però mai ningú, pensem, ho ha deixar reflectit en cap comentari o en cap nota escrita.

A primers de segle, quan l'Abadia o casa rectoral (situada al lloc que avui ocupa el Casal d'Avis) encara estava en peu (es va enderrocar l'any 1918), hi havia un porxo entre aquest edifici i la casa de cal Rajada (la primera casa de la Vileta, a mà dreta, pujant per l'Escalada) que era el lloc on el Rajada acostumava a fer la seua euga. Un terrible llamp va matar l'euga del rajada i va fer caure la imatge de Sant Miquel, tot deixant una esquerda en tota la façana de l'església, la qual es pot veure prou bé en la mateixa portalada del temple. Si sabem tot això és gràcies a una cobla que ens en parla. La cobla (com passa en altres cobles populars) en diu el dia del fet, però, malauradament, no l'any:

La vigília de Sant Pere
hi va haver una gran tronada:
va caure un llamp del cel,
va fer caure Sant Miquel
i va matar l'euga del Rajada.

Pere Arnau

INDEX

PÒRTIC	3
Sobre el cap de Sant Miquel <i>De Pere Arnau</i>	4
NOTES I NOTÍCIES	6
GRANS VINS PER A GRANS MENÚS <i>De Xavi</i>	9
L'AULA DEL VI, "JO AMB VI" <i>De Xavi</i>	10
EL MUSEU DIOCESÀ I COMARCAL DE LLEIDA (Raons per la consevació del patrimoni) <i>De A. Costafreda</i>	12
MANIFEST DE "L'ÒMNIUN CULTURAL" DEL SEGRIÀ	15
MOTS ENCREUATS <i>De M. A. N.</i>	16
EL REPORTATGE <i>De R. Serra</i>	17
AMB POQUES PARAULES (Esquerretes.) <i>De Felip Gallart i Fernàndez</i>	20
CONVERSES DE LA FEMOSA, Salvador Jové (i 2) <i>De Ramon Serra i Felip Domènech</i>	21
RECULL DE CANÇONS POPULARS CATALANES <i>De Montserrat Nicuseses i Jordi Cebolla</i>	27
COSES DEL FOLKLORE (A Vinaixa hi tin la caixa) <i>De A. C.</i>	33

PORTADA:

L'Assumpta, imatge de la façana de l'església

NOTES I NOTÍCIES

FESTA DE FI DE CURS A L'ESCOLA

L'Associació de Pares d'alumnes el dia 6 de juny va celebrar la Festa de Fi de curs al pati del col·legi, en un acte de germanor on hi van participar els alumnes, pares i mares i professors. L'acte va comptar amb l'actuació del grup d'animació BOUS BLAUS i es va fer un berenar-sopar per a tots els assistents. D'altra banda els professors del col·legi van escollir el darrer dia de classe, per acomiadar-se dels alumnes amb jocs i cucanyes.

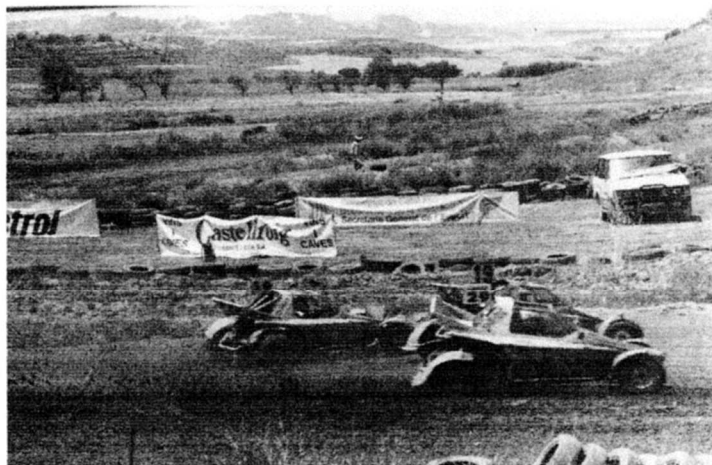

OBERTURA DE LES PISCINES I CINEMA A LA FRESCA

El dissabte dia 19 de juny es va obrir les piscines municipals per la temporada d'estiu 1998. Aprofitant aquest espai i la calor de l'estiu la Comissió de Festes ha organitzat com en anys anteriors les projeccions de cinema a la fresca cada dissabte al vespre.

AMICS DEL MOTOR

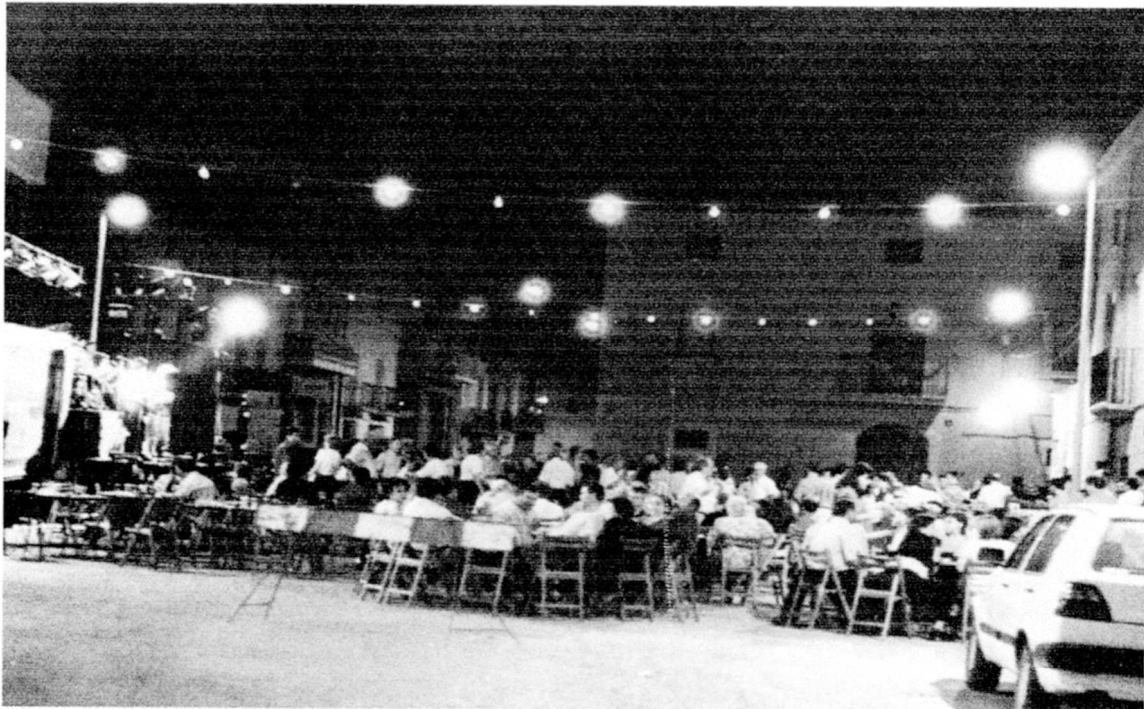
21 de juny

Els amics del Motor d'Artesa de Lleida, un cop més van organitzar un campionat d'AUTOCROSS al circuit que tenen a la Bassa del Pla. Aquesta prova puntuable pel campionat de Catalunya va comptar amb l'assistència de nombros públic que va gaudir de l'espectacle d'aquest esport.

REVELLLA SANT JOAN i SANT JAUME

23-06-98

L'Ajuntament ha organitzat les revetlles de Sant Joan i Sant Jaume amb ball a la Plaça Major. La primera va comptar amb la col.laboració de l'Associació de Joves que van encarregar-se del servei de bar, i la segona va comptar amb la participació dels Amics del Motor que van encarregar-se del servei de bar, i de l'Associació de Pares d'Alumnes que van col.laborar en la Festa dels Fanalets. La revetlla de Sant Jaume va anar precedida de la processó dels fanalets, acompanyada pels grallers, gegants i cap-grossos del municipi.

FESTA DE LA GENT JOVE

El dia 11 de juliol l'Associació de Joves d'Artesa de Lleida, va organitzar una Macro Festa a la pista poliesportiva, a la qual hi va assistir jovent d'arreu. La festa va comptar amb la participació de "ELS NOIS DE LA MARE" i el grup "DE NOCHE" que van fer ballar la gent fins ben avançada la matinada.

CREACIO D'UN TALLER-ESPLAI A L'ESTIU

Enguany com a novetat, l'Ajuntament ha endegat per aquest estiu una experiència consistent

en un esplai-taller per tots aquells nens i nenes que vulguin assistir-hi. Aquesta activitat es desenvolupa al col·legi públic, i té una durada de dos mesos: juliol i agost, al llarg dels quals dues monitores s'encarreguen d'organitzar tallers, jocs, i activitats diverses. La resposta positiva per part dels pares i mares ha fet que aquesta idea pugués tirar endavant.

LLICÈNCIA D'AUTOTAXIS

El ple de l'Ajuntament del dia 26 de juny va concedir una llicència d'autotaxis Sr. Cesar Guerrero Ruche per un turisme de 5 places.

FESTES LOCALS PER A 1999

El Ple de l'Ajuntament del dia 31 de juliol va aprovar les dues festes locals per 1999 les quals són el divendres dia 19 de març (sant Josep) i el dissabte dia 15 de maig (Sant Isidre).

NO A LA DIVISIO DEL PATRIMONI ARTÍSTIC RELIGIOS

El Ple del dia 31 de juliol va acordar l'adhesió a la crida "d'Omnium Cultural" contra la no divisió del patrimoni artístic religiós de la diòcesi de La Franja i Lleida, al·legant entre l'tres que es tracta d'una decisió política que pretén esborrar de la memòria de futures generacions que els pobles de Lleida i La Franja, reunits fins fa pocs dies en la diòcesi de Lleida, formen part d'una comunitat única a la qual es vol separar arbitràriament, tot provocant a més enfrontaments i rivalitats que no tenen raó de ser i que no volem de cap manera que siguin.

RETALL DE PREMSA (SEGRE, 28 de juliol)

Natació per als petits

ARTESA DE SEGRE • Un total de 65 nens d'entre 2 i 12 anys han participat en el IX Curs de Natació d'Artesa de Segre.

El curs és una de les activitats esportives que organitza l'associació de pares Els Til·lers.

Els nens participants van ser obsequiats amb una xocolatada al final del curs.

Jo ho veieu, pels del "Segre" som a Artesa de Segre

GRANS VINS PER A GRANS MENÚS

PERFECTE DE POMA

Per a quatre persones. Temps necessari: 35 minuts per la preparació i 10 hores de refrigeració.

700 gr. de pomes Starking
300 gr. de sucre
1 copeta de brandy
50 gr. d'ametlla crua, pelada i triturada
2 taronges
2 llimons
26 melindros petits
Una nou de mantega

Peleu i talleu a bocins les pomes i poseu-les a coure amb 250 gr. de sucre i el suc d'una taronja. Passats uns 10 minuts ja estaran fetes. Feu un puré amb la batedora i afegiu-hi la meitat del brandy i les ametlles.

Foneu els restants 50 gr. de sucre amb el suc dels dos llimons i l'altra taronja. Quan el sucre ja sigui fos, retireu del foc i afegiu-hi la resta del brandy (xarop).

Folreu una flamera gran, (untada de mantega,) amb els melindros amarats amb el xarop preparat .

Poseu a la flamera una capa de compota de poma i l'altra de melindros i així successivament, acabant amb els melindros.

Aquest pastis ha de romandre tota la nit o almenys 10 hores al refrigerador. Per servir-lo es pot cobrir amb nata.

El Vi Perfecte.- Ball i Gran Brut Gran Reserva del 94

Bodega Ball i Gran. Penedès. Preu: 1.100 ptes. Aprox.

Com que aquestes postres no són excessivament dolces podem jugar amb el cava, fins i tot quan es tracta d'un Brut. El millor de l'harmonia bé donat per el trovament de les pomes, les ametlles i el cava. Fins i tot el brandy entra en joc amb les seves notes d'espècies (vainilla) i de fruits secs. El cava, amb les seves fines notes de criaça, posa l'acord noble, solemne, seriós...Però som a les postres i necessitem també l'alegria: ¡Ací són les fines bombolles del cava per convertir la taula en una festa!

Altres vins.- Margalló Brut Gran Reserva

Penedès. Preu. 900 ptes. Aprox.

Una opció basada sobretot amb la concordància més elegants: les fines notes fruitals del cava (poma) i la seva elegant acidesa fruital (llimó). És la concordància que han d'escollir els que prefereixen finalitzar el seu àpat amb un final de boca molt fresc i net. Les aromes ametllats i torrats del cava contribueixen a l'harmonia.

Xavi

L'AULA DEL VI, "JO AMB VI"

ELS VINS AMB ELS PRIMERS PLATS

El passat número de la nostra revista vaig fer una petita introducció sobre el maridatge dins de la combinació a la cuina, ara intentaré fer una explicació més extensa sobre aquest tema i començarem amb els primers plats:

El primer vi que obri la festa és tant important com el primer plat. Els invitats se sentiran a gust, si hem encetat al primer convit. Però no es fàcil escollir els vins per als primers plats, perquè molts dels entrants són hostils i salats (ous, fumats, amanides) i compliquen l'elecció.

Quan hagueu d'escollir vins per els primers plats recordeu sempre les normes bàsiques de la gastronomia:

- 1 Els vins més joves es serveixen primer.
- 2 Els blancs antecedeixen als rosats i als negres.
- 3 Els vins secs han de precedir als dolços.

No és fàcil mantenir sempre aquesta norma, perquè un vi dolç (tipus Sauternes, o verema tardana Viñas del Vero) poden ser l'acompanyant ideal d'un Foie. Amb aquest cas no oblideu que s'ha de servir un brou calent abans del segon plat i el segon vi, perquè els invitats posin les seves papil·les en net.

Els rosats inicien moltes vegades l'obertura de la taula i, amb aquest cas, es millor continuar amb aquest vi o preveure un negre per el segon. Un bon vi ha de ser més suau que el plat al que acompanya, però això no significa que sigui insignificant: escolliu sempre bons vins, val la pena gastar-se els diners amb una bona ampolla de marca que arruïnar-se amb una recepta sofisticada (ostres, caviar, foie) i acompanyar-la després amb qualsevol cosa.

¡Acura't amb l'aperitiu!

El mateix vi que servirà pel primer plat

és el més adequat per ser presentat ja a l'aperitiu. Si es vol canviar es pot escollir un "Jerez" o un vi espumós per l'aperitiu. Però tingueu cura dels destil·lats i els aperitius salats (ametlles, avellanes, cacauets) que malmeten el tast dels vins que servireu a taula. Espanya és un país de molts bons fruits secs, però també es poden servir sense salar.

Brous, consomés i sopes:

No hi ha cap motiu servir-los amb vins. Però si el brou és aromatitzat a l'oporto, al "jerez" o madeira, sempre els poden acompanyar amb una copa del mateix vi.

Olla:

Una típica olla barrejada mereix els millors negres tradicionals que dona el país. Tipus "Sangre de Toro", Priorat, ull de llebre navarresos i de la Rioja.

Sopes de Peix:

Una sopa de peix es mereix un blanc sec, molt afruitat (tipus Viña Esmeralda, Albariño o Riesling). Proveu també amb un rosat.

Verdures:

Per un puré de verdures, escolliu un vi negre lleuger. Amb els espàrrecs, proveu un Riesling o un vi blanc molt aromàtic i suau, tipus Albariño; tot i que un vi rosat és, a vegades , la millor solució. Els vins i els amanits no casen gaire be, principalment quan aquests últims són preparats amb una salsa vinagreta o all. Podem , doncs, oblidar-nos del vi, o dirigir-nos cap a un blanc fresc, amb suficient acidesa per suportar-ho tot (un blanc de Serè, dels Costers del Segre).

Mariscs:

Els mariscs molt iodats són durs per als vins: escolliu blancs secs o "jerez". Però amb els crustacis de carn dolça (cabra de mar,"centollo") o amb cloïsses, busqueu vins

molt fruitats (Alariños, Rieslings). Amb la llagosta o llamàntol, res com un bon Chardonnay de criança, el millor que tingueu!

Ous:

Són enemics dels vins. El millor s un blanc sec, fins i tot amb una mica de criança. Si el plat és fred, el vi hauria de ser robust, per poder resistir el sabor i la textura dels ous que espatllen sempre el delicat equilibri del vi. Els vins negres joves poden acompanyar els tradicionals ous "ferrats" amb xoriç.

Peixos:

Amb el peix al forn, els millors blancs, fins i tot de criança. Si són peixos a la planxa, n'hi ha prou amb un vi jove bastant àcid. Quan són fumats, i si un no té objecció a l'hora de servir un alcohol enmig d'un àpat (cosa que sempre resulta una mica brutal i desagradable), poden servir-se amb el destil·lat tradicional que els acompanya al país d'origen; les anguiles amb ginebra; l'arengada, amb Whisky de Malta. El salmó, per la seva part, ofereix nombroses opcions: des de un Sauternes vell a un Chardonnay blanc i carnós. També un vi negre jove, servit a baixa temperatura (14°), pot acompanyar els peixos de carn ferma (rap, bacallà, llamprea).

Carns fredes fumades, embotits:

Els fumats són, a vegades, massa forts i salats. No els va gens bé als vins delicats. Els rosats solen combinar amb tots els embotits. Una combinació molt delicada i que sorprèn es la del pernil salat amb un bon "jerez".

"Patés":

Si són grassos, de porc, serviu-los amb un vi negre o un blanc molt sec. Els patés de carn poden acompanyar-se amb vins negres,

joves i carnosos; als pates de caça, els negres amb cos, els patés truitats, amb Reslings. El "Foie gras" reclama un blanc molt suau i aromàtic, fins i tot semi-dolç, però podeu provar amb un moscatell, un sauternes, un gewürztraminer o fins i tot un "jerez" pale cream, ja que són vins generosos, amb cos i carnosos.

Pastes:

Les pastes es solen preparar amb salsa de tomàquet: la companya inseparable dels vins rosats mediterranis, des de Catalunya a Navarra i Rioja. I no oblideu que el romaní, l'alfàbrega i l'orenga, contribueixen a l'aliança perfecta de les salses de tomàquet i els vins rosats. Però s'ha d'insistir una vegada més: no compreu els vins rosats com si d'un saldo es tractessin, cercant els més barats. Mereix la pena gastar-se uns duros amb aquests vins que us poden proporcionar plaers inesperats.

Salsa bechamel:

Un altra aliada fidel dels vins rosats. Amb aquests cas podeu provar també amb un rosat fruitat de Cabernet Sauvignon.

Arrossos:

Els arrossos són uns dels primers plats més interessants que es poden servir a la bona taula. Per als arrossos amb tomàquet, o els arrossos negres, els rosats. Pels arrossos de peix, escolliu vins semi-dolços, o molt fruitats (Albariños, Rieslings, gewürztraminers). Per als arrossos de verdures, un vi negre jove de la varietat Merlot o ull de llebre "tempranillo" de la Rioja Alavesa (tipus mil flors). Per la paella un vi negre tradicional d'ull de llebre no molt fustairat (tipus coronas, marqués de caceres de criança), o els intensos vins de Jumilla, o els sangres de toro i priorats de tota la vida.

EL MUSEU DIOCESÀ I COMARCAL DE LLEIDA

RAONS PER LA CONSERVACIÓ DEL SEU PATRIMONI

¿Per quines raons, després de 800 anys de formar-ne part, el Vaticà va decidir de segregar les parròquies del bisbat de Lleida situades en territori aragonès, sense tenir en compte si eren catalanoparlants (com ho són tots els pobles de la Franja) o si aquestes parròquies s'estimaven més seguir formant part del bisbat de Lleida i no del recentment creat Barbastre-Monsó? ¿Per quines raons, totes les obres d'art provinents d'aquestes parròquies que, des de fa moltíssims anys van estar dipositades per la seva conservació i custòdia al Museu Diocesà, ara volen que vagin a la seu del nou bisbat de Barbastre-Monsó sense tenir en compte, tampoc, les preferències de la gent dels pobles a les quals pertanyen?. La resposta a les dues preguntes és la mateixa: Per pressions polítiques, cuites des de Saragossa, i divulgades sempre amb un to anticatalanista, d'allò més ferotge, pel diari «El Hidalgo de Aragón». Mentre que des d'allà, d'això en feien un cavall de batalla anticalatanista, des d'aquí tothom ha callat com un mort, i el Vaticà (que tots sabem que és permeable a aquestes batalletes), s'ha estimat més donar la raó als aragonesos que no pas estudiar el que era més raonable. Així de clar.

Així com la immensa majoria d'espanyols no accepta de bon grat que a Catalunya es parli català i no castellà com al seu país, els aragonesos tampoc no volen acceptar que dins del territori de la seua comunitat, hi hagi una zona de parla catalana que miri més cap a Lleida que cap a

Saragossa. Els polítics que manen en aquesta comunitat autònoma, que a més de ser aragonesos són també espanyols amb tots els sentiments d'unitat i d'uniformitat de la seua pàtria, han posat (i posen) tots els recursos de què disposen (sobretot dels mitjans de comunicació més poderosos) per fer -se sentir aragonesos (aragonesos amb totes les conseqüències) a la gent d'aquests pobles de parla catalana. Embrancats com estaven en aquesta tasca, aviat es van adonar que aquests pobles rebien la nefasta influència catalanista del bisbat de Lleida (bisbat, altrament, gens ni mica catalanista). Calia, doncs, posar fil a l'agulla per alliberar-los fos com fos de l'esperit colonianista i integrador dels catalans. Ja ho han aconseguit!

Després d'una batalla en ve una altra. Ara volen que totes les obres d'art sacre que al seu dia aquestes parròquies van dipositar per la seua conservació i custòdia al Museu Diocesà de Lleida vagin a parat a un altre museu (un museu que avui encara no existeix) a Barbastre. Amb quines raons o criteris demanen el desmembrament del Museu Diocesà de Lleida?. Només amb raons polítiques i criteris que es fonamenten només en la visceral més absoluta i reaccionària.

Qui ha preguntat als feligresos de totes aquestes parròquies de l'antic bisbat de Lleida, a quin bisbat se sentirien més còmodes i més ben atesos? Qui ha preguntat als habitants dels pobles de la Franja on volen que siguin conservades les

obres d'art de les seues esglésies?. Ningú, evidentment. Ningú els ha consultat res en cap d'aquestes qüestions, ni falta que els fa als polítics, preguntar. Els polítics, des de Saragossa (o més lluny, potser), i el Vaticà des de Roma, ja decideixen per a ells, per què cal, doncs, preguntar-los res?

Així, d'aquesta manera tan simple, volen esborrar 800 anys història comuna i no deixar-ne cap rastre. Si les obres d'art finalment es queden a Lleida, serien una prova massa palpable d'aquesta història, d'aquesta convivència a través dels segles, i això és una realitat que no volen acceptar que en el futur hom pugui contemplar.

Quan la Nunciatura Apostòlica Espanyola va anunciar que les obres d'art de les parròquies de l'antic bisbat de Lleida haurien d'anar a Barbastre, algunes entitats de Lleida com "Òmnium Cultural" i "l'Ateneu Popular de Ponent", van prendre la iniciativa de protestar públicament per aquest decret de la Nunciatura, en una manifestació davant el palau del Bisbe, on van llegir un manifest i on van començar a rebre el recolzament d'altres entitats civils de Lleida i comarca.

El dia 9 de juliol, impulsat per l'Òmnium Cultural i altres entitats civils de Lleida, del Segrià i de la Franja, van constituir una Coordinadora de totes les entitats que es van voler acollir a la iniciativa d'aturar el desmembrament del Museu Diocesà, fent tota mena d'activitats cíviques o del tipus que calgués. Aquesta Coordinadora en la qual hi ha integrats també representants de col·lectius de la Franja, ha d'estudiar la manera de sensibilitzar l'opinió pública en pro a rebutjar massivament la pretesa desmembrament. Per a aconseguir això, té unes raons de pes, irrefutables, les quals s'hauran de divulgar per tots els mitjans possibles, per a fer-les conèixer a tothom en un temps prudencialment curt.

RAONS HISTÒRIQUES:

A mitjans del segle X, com a successora

del bisbat de Pallars es creà la diòcesis de Roda d'Isàvena (Baixa Ribagorça). Al 1149 (tot just acabada la conquesta de Lleida pels cristians) el bisbe Guillem Pere de Ravidats traslladà, definitivament, el centre de la seua diòcesis a Lleida. Des de llavors, ininterrompudament fins ara, el bisbe de Lleida era el bisbe de tot aquest territori, majoritàriament de parla catalana. Aquesta història comuna de més de 800 anys, no pot esborrar-se només per un decret tendencios promogut només per acontentar els polítics aragonesos. Encara que només fos per ser fidels a la història, les obres d'Art no s'haurien de moure de Lleida per res del món, ja que representen un document inqüestionable d'aquesta història que alguns volen esborrar.

RAONS MUSEÍSTIQUES

Segurament no hi ha cap museu al món que no tingui peces de fora del seu territori més estricte: peces que formen part de les seues col·leccions i que es publiquen en els seus catàlegs amb el seu número d'inventari corresponent. Els criteris museístics moderns aconsellen que cap de les col·leccions d'aquests museus es desmembrin del conjunt històric del mateix museu. Seria un desgavell enorme anar segregant col·leccions d'art dels museus on sempre han estat guardades, no només aquí sinó arreu del món. Seria un disbarat, per exemple, que als de Torregrossa se'ls passés pel cap reivindicar, algun dia, les peces ibèriques del poblat de Margalef que formen part (des dels inicis) de les col·leccions arqueològiques del nostre petit Museu Arqueològic Local, només perquè aquest poblat està ubicat al seu terme municipal.

RAONS CULTURALS:

La frontera que separa les comarques de la Franja de les comarques de Ponent, és només una ratlla hipotètica sobre un mapa que divideix el territori

administrativament entre Aragó i Catalunya, però aquesta ratlla no separa els lligams culturals que uneixen la Franja amb la comarca del Segrià. El Museu Diocesà reflecteix prou bé aquesta unitat cultural. És per això que aquestes obres d'art han de seguir juntes, com juntes, políticament parlant, haurien d'estar les comarques.

RAONS DE PREFERÈNCIES:

És un fet inqüestionable el lligam dels pobles de la Franja amb Lleida: Lligam en tots els aspectes, culturals, econòmics i de comunicació. La gent de la Franja se sent molt més vinculada amb Lleida que amb Barbastre (ciutat que els queda lluny dels seus interessos i del seu àmbit cultural que els és propi). Lleida és la ciutat de les seues preferències, és on van sempre, tant per raons laborals, de salut com d'esbarjo. A Lleida és, doncs, on voldrien que romangués

el seu patrimoni cultural. Només cal que els hi ho preguntin.

Si amb aquests arguments encara no n'hi ha prou per evitar el desmembrament del Museu Diocesà de Lleida, segurament que la recent creada Coordinadora de les entitats civils de Lleida i la Franja en trobarà encara més.

De moment, el bisbe Malla, ha anunciat que presentarà recurs contra el decret de la Nunciatura (recurs que, quan sortiran aquestes ratlles, potser ja s'haurà presentat). De moment, tots els bisbes de Catalunya reunits el dia 15 de juliol per crear la Regió Esglesiàstica Catalana, s'oposen també al desmembrament del Museu... De moment ja se'n parla. De moment ja s'ha posat fil a l'agulla. De moment sembla que les coses estan ben encarrilades, només cal esperar els resultats.

A. Costafreda

P. S.:

Pocs dies despès d'haver enllestit aquest article, per la premsa m'assabento que el Nunci va desestimar el recurs presentat pel bisbe Malla, on demanava que es reconsiderés el decret sobre la dispersió del patrimoni del Museu Diocesà de Lleida. Ara el nostre bisbe té trenta dies per recórrer, davant l'Assemblea de Bisbes de Roma, l'anul·lació del decret del Nunci. Esperem que allà l'atenguin millor.

■ LA FRANJA I PONENT
■ UNA HISTÒRIA I UN FUTUR COMÚ
■ UN MUSEU
■ NO A LA DIVISIÓ DEL PATRIMONI

PETIT ADHESIU DIBULGAT PER "OMNIUM CULTURAL"

MANIFEST DE "L'ÒMNIUM CULTURAL" DEL SEGRITÀ

ÒMNIUM CULTURAL
DELEGACIÓ DEL SEGRITÀ

Cauonge Brugulat, 6 - baixos
Telèfon 27 25 84
25003 LLEIDA

S'adreça a l'opinió pública i es manifesta contra el decret de la Nunciatura Apostòlica Espanyola perquè,

- 1r. No té en compte els criteris tècnics i artístics pels quals es regeix habitualment la museologia. Sense anar més lluny la UNESCO recomana mantenir la unitat de fons museístics i col·leccions establertes.
- 2n. Aquest decret s'ha pres amb la mateixa precipitació i frivolitat amb què es va decidir separar els pobles de l'antiga diòcesi de Lleida, menystenint i ignorant deliberadament la història, la tradició i els sentiments que ens han unit en un llarg trajecte de 800 anys i que han de ser molts més.
- 3r. És el resultat d'una decisió política que pretén esborrar de la memòria de futures generacions que els pobles de Lleida i La Franja, reunits fins fa pocs dies en la diòcesi de Lleida, formen part d'una comunitat única a la qual es vol separar arbitràriament, provocant a més enfrontaments i rivalitats que no tenen raó de ser i que no volem de cap manera que siguin.

Creiem que la divisió del patrimoni artístic no és -no pot ser- la victòria d'uns sobre els altres. El manteniment de la seva unitat, en canvi, tradueix la constant i genuïna unió d'aquests pobles.

- 4rt. És una resolució que no té a veure amb el tarannà de l'Església, tan respectuosa habitualment amb la pròpia tradició, i que, en canvi, en aquest decret aposta per fer el joc a la política espanyolista que sempre ha vist com un perill la unió de la comunitat catalanoparlant.
- 5è. No té en compte que aquest patrimoni artístic i cultural ja és a casa perquè no hi ha frontera natural entre les terres de Ponent, es diguin Lleida o es diguin La Franja. Portant aquest patrimoni a Barbastro o Montsó, Catalunya i La Franja farien un altre pas en el camí de la pèrdua de la seva identitat cultural i nacional.

**Per una història i un futur en comú de Lleida
i la Franja.**

NO a la divisió del patrimoni

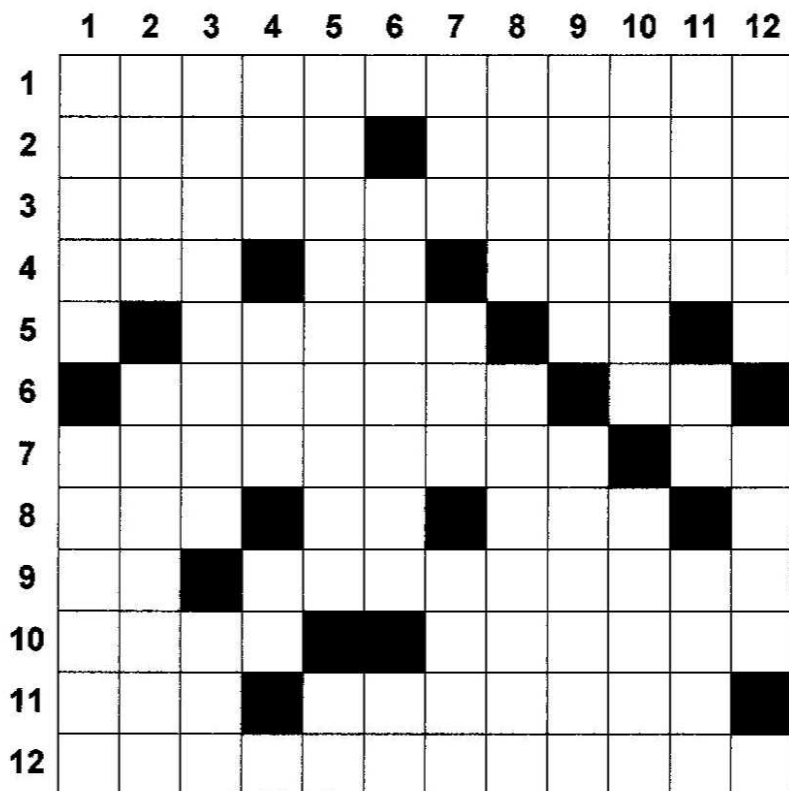
Lleida, 2 de juliol de 1998

MOTS ENCREUATS

(solucions a la pàgina 32)

HORIZONTALS

1. Nadiua d'un estat d'Amèrica Central. 2. Faré us d'una cosa. Forats del nas. 3. Comte de Barcelona, fill de Borrell II. 4. Al revés, les sigles del partit mexicà que governa des de 1929. Repetit, és el nom d'un corrent estètic. Paraula llatina que té a veure amb la indignació contra algú o alguna cosa. 5. La primera. Esmola, afina. Dos romans. Mil. 6. Dona nom, designa. Símbol de la plata. 7. Punt de la superfície terrestre més propers al focus sísmic. Article illenc. 8. Apòcope de senyora. Símbol del neó. Nacionalistes irlandesos. Vocal. 9. El nostre de cada dia. Al revés, deu litres. 10. Prefix grec que significa «de fora, extern». Al revés, figuradament anys de la primera joventut. 11. Consonants consecutives. Lladre, defraudador. 12. Intèrpret de jazz català, mort recentment.

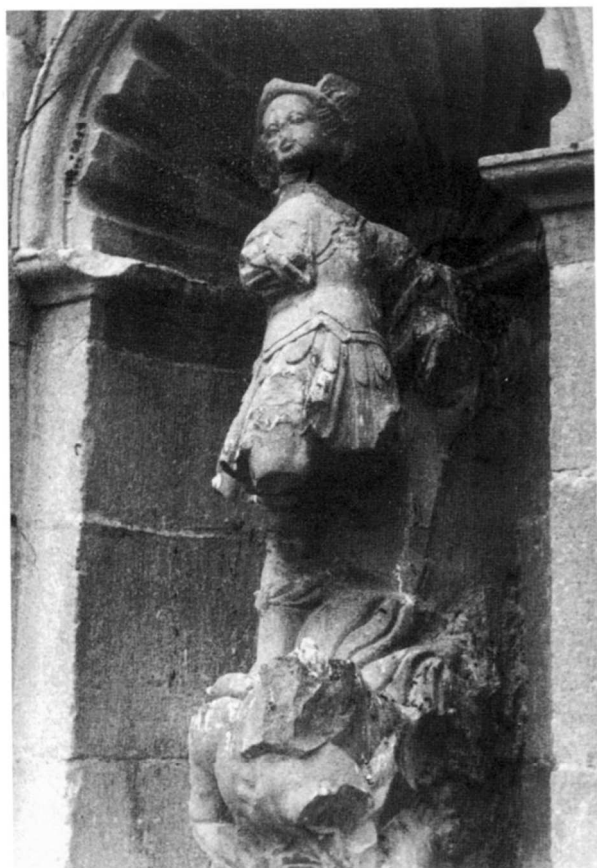
VERTICALS

1. Actriu catalana de teatre, cinema i televisió. 2. Afluent del Danubi. Al revés, talús, vessant d'un terreny. 3. Regió d'Itàlia, capital de Nàpols. Consonant repetida. 4. Vall del Baix Empordà, amb famosa platja. Pel fum sabràs on és. Dues vocals. La segona. 5. Producte, profit que dona una cosa. Dues consonants. 6. La primera. Pescador de Balenes. Vocal repetida. 7. Al revés, organització no governamental. Mamífer dels cèrvids. Sistema de catalogació internacional de llibres. 8. Al revés, forat per passar-hi el botó. Proveït d'aril. 9. Al revés participa en la cursa. Al revés, detestaré, abominaré. 10. Garrovereta, ballaruma, herba. Al revés, Federico García poeta. 11. Al revés, rebrot que treu una planta. Nom de consonant. Embriac. 12. Al revés, ampolleta de vidre per posar-se a la butxaca. Castell d'origen àrab. Vocal

EL REPORTATGE

De tothom és sabut que la col·lònia de coloms de l'església d'Artesa ha estat, fins ara, important, causant desperfectes a la taulada i embrutant tot l'entorn del temple. A darreries de Juny, per fer possible reduir el nombre de coloms, amb l'ajuda d'un camionet-grua de cistella elebadissa, es van anar tapant, amb tela metàl·lica, tots els llocs (finestres i altres obertures) on els coloms hi criaven. Aprofitant l'avinentsa, el Ramon Serra que sempre està a l'aguait dels esdeveniments del poble, va pujar a al cistell elevadís i va anar fotografiant, des de diferents posicions, les parts més interessants de la nostra església. Les fotografies posen en evidència l'estat lamentable en què es troben. No calen més comentaris, les fotografies són prou eloqüents:

AMB POQUES PARAULES

ESQUERRETES

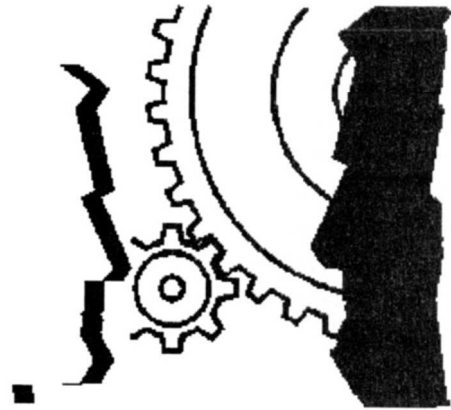
Què hem de fer els catalans perquè ens deixin en pau? Aquesta pregunta me la faig des de fa molt de temps. Justament des que vaig prendre consciència de la dissortada història del nostre país. N'hi ha prou que es plantegi quotes mínimes de doblatge de pel·lícules en català perquè s'esvaloti el galliner carpetovetònic. I això que, xifres canten, veure una pel·lícula en català als cinemes de Catalunya avui per avui és pràcticament una entelèquia. El cinema en català és gairebé inexistent. Ni els més acèrrims, ni els jacobins esquerretes, ni els reaccionaris del PP, ni tan sols els vidalquadristes més ortodoxos, no poden negar aquesta trista realitat. Trista almenys per als queensem que això no és pas un fotesa.

Però el més trist u lamentable de tota aquesta trista i lamentable martingala és l'alineament de certa esquerra progre-universalista (deixem-ho en esquerreta) amb els plantejaments del neoliberalisme més dretà que representa el senyor Vidal-Quadras i el PP. Aquesta esquerreta no dubta pas quan es discuteix una llei del sòl que freni l'especulació. I fa bé. No dubta tampoc quan es parla de limitar la contaminació que provoca el progrés incontrolat. I fa bé. No dubta, i fa bé, quan es tracta de regular els programes de l'ensenyament i de la cultura. No dubta quan es tracta de frenar la carrera armamentista. I fa bé. No dubta quan es tracta de protegir l'àliga perdiguera o l'alosa becuda. I fa bé. No dubta en tantes i tantes coses que es relacionen amb frenar la bacanal capitalista de l'enriqueix-te com sigui, i de l'hegemonia del fort sobre el feble.

Però quan es tracta del tema de les quotes de doblatge, tan important per a una llengua minoritària com la nostra, a aquestes esquerretes se'ls gira el cervell cap a la dreta més recalcitrant i s'alineen amb els especuladors econòmics, la llibertat de mercat, el capitalisme ferotge de els multinacionals cinematogràfiques i de les distribuïdores i en contra de la defensa del nostre col·lectiu. Què hi farem! Els esquerretes, molt em temo, que en aquest tema s'han empassat. S'han passat a l'altre bàndol, el del senyor Vidal-Quadras, el gran defensor de la selva neoliberal, de l'anticatalanisme i de l'espanyolisme a ultrança. Per què? Qui ho sap. Potser en el fons creuen que defensar una llengua minoritària, amenaçada i en perill d'extinció no és un tema prou important, almenys com l'alosa becusa, per imposar quotes mínimes al mercat. O, potser, i això seria una greu irresponsabilitat del tot imperdonable, per una d'aquestes maquiavèliques polítiques d'anar com sigui contra el rival. En tot cas no s'explica, perquè l'esquerra, al meu entendre, és qui ha de defensar amb més fervor els drets dels més febles i dels oprimits. L'esquerra, penso, ha de defensar no només la llibertat d'elegir, sinó també la possibilitat d'escollir i, en el cas que ens ocupa, la possibilitat d'escollir pel·lícules en català és pràcticament nul·la. En tot cas l'esquerra el que no pot fer mai és anteposar en aquests drets els interessos, sempre tènbois, del mercat i de les grans multinacionals. Això val més deixar-ho per al senyor Vidal-Quadras.

Converses de *La Femosa* Salvador Jové

(Continua de la revista passada)

SÓC BESCANVIABLE I VENDIBLE.

Anit, vaig somniar amb un mercat.
On la gent era l'única mercaderia.
I tothom comprava i es venia.
I el mercader quan pagava,
en la bossa, enlloc de diners, duia la vida.
En despertar-me, vaig pensar. Ha estat un somni.
Per cerciorar-me, vaig mirar el món des del terrat.
I amb horror vaig veure,
que el mercat s'estenia com taca d'oli.
Maleït mercat. Maleïda vida. Maleïda mercaderia.

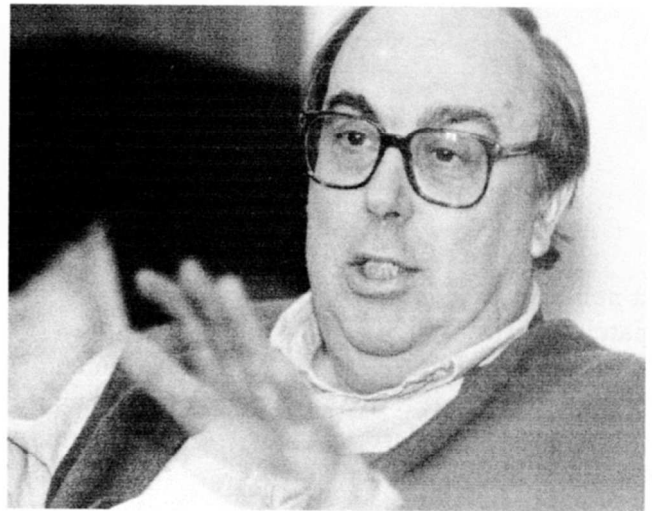
F.D.

Ara comença ha pedregar. Maleïda sia!. I nosaltres parlant d'Agricultura!, De vegades, t'agafen ganes d'engegar-ho tot a passeig. I apa. Bon vent i barca nova. Malgrat tot com a bons professionals, seguim.

Salvador, de la pregunta anterior ens ha quedat penjada la resposta, sobre quina és la teva visió, de la P.A.C. i de l'agricultura Mediterrània en General i de Catalunya en particular.

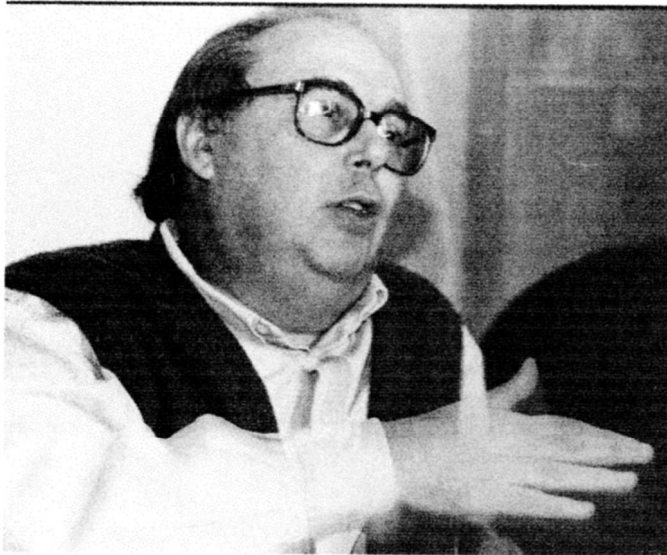
A través de l'agenda 2000, hem engegat un debat sobre el futur de la PAC, ara el que jo veig no m'agrada gens. I tinc una posició crítica envers el que s'està fent. No pot ser que uns quants s'enduguin la part més gran dels diners pressupostats. No pot ser que et subvencionin per a no produir. No pot ser que pleguin

més pagesos. Jo me'n recordo quan des de posicions d'esquerra defensàvem la reforma agrària a Andalusia perquè els "señoritos" no la feien produir i ara, per deixar la terra erma o de guaret, paguen milions a aquests mateixos latifundistes. La idea que planeja la Comissió de la U:E. i que es debatrà a la conferència de Cork és la següent: Com que ja no es subvencionen preus agraris, perquè hem d'anar a preus mundials, compensem aquesta mancança amb ajudes a la renda per efectes socials. És a dir, el pagès que serà competitiu en aquest

mercat globalitzat, ja s'acamparà i el que no, serà un pagès, no per a produir i estimular-se, sinó per conservar el territori i el medi ambient, gairebé una mena d'ecologista rural. I això a mi m'espanta. Perquè si deixem de produir, quan tot el mercat agroalimentari estigui en mans de les multinacionals, sobretot

americanes, llavors els preus pujaran considerablement, el mercat serà de quatre i es produirà una catàstrofe social amb la desaparició de pagesos i greus desequilibris. I quan dius això et vénen dient, tu estàs contra el tercer món, que necessita aliments a preus barats etc etc. I això ho diu la dreta! Sense parlar ni fer res perquè en aquests països hi hagi drets Sindicals, salaris justos, Seguretat Social, una jornada laboral de vuit hores i que no hi hagi explotació infantil. I fem ulls grossos, quan tota la producció del tercer món la controlen les multinacionals explotant i condemnant a la gana

la població o quan al Marroc el mateix rei Hassan, controla tota la pesca i les pesqueries com un negoci particular. Nosaltres defensem la preferència Comunitària amb un cert nivell de subvencions. I és amb aquest debat, que l'Agricultura Europea podria subsistir.

Per acabar amb temes d'Europa. La primera moneda coneguda i per tant única, funcionava a la zona de l'Àsia menor, concretament a Liria, l'Electron. I ara en creem una altra l'Euro, immune en teoria, als atacs monetaris, forta, es-

table, és a dir la definitiva. Controlada per un Banc Central Europeu, que segons el defineix Mastrich, estarà al marge, àdhuc del Parlament Europeu, i per tant fora de control, no és massa arriscat i perillós?.

Izquierda Unida, va ser l'única formació, que demanava, que les eleccions europees, fossin Constituents, que s'havien de fer paral·lelament la construcció política d'Europa.. El Parlament volíem que tingués competències legislatives. I si n'hagués tingut, per exemple, el Finzler, s'hauria engolit la reforma de

l'oli d'oliva. Perquè ara ens trobem que no més hem construït econòmicament un mercat i res més. Amb un Govern, que mana per dunt dels Estats i que està elegit a dit. És una construcció Europea poc Democràtica. I ara creem un mon-

stre, que és el Banc Central Europeu. Sense control parlamentari, quan tothom, sap que la funció històrica dels parlaments, era el control del Pressupost. El Banc Central, serà el que fixi les condicions monetàries. Llavors la discussió pressupostaria, ve al Parlament absolutament condicionada. Has perdut doncs el control de les Polítiques pressupostaries. A més el reglament del Banc prohibeix absolutament, recavar consells i informació dels Governos Nacionals. En definitiva, estem fent un mercat, controlat per un "Gendarme"

amb una porra, que és el Banc Central, guardià, del tipus de canvi i de l'estabilitat monetària. No és un Banc al servei de la gent i les necessitats socials dels ciutadans, sinó al servei de l'ajust i l'estabilitat del tipus canviari. Per arribar a l'Euro, hem privatitzat el sector públic, hem perdut prestacions socials, hem hagut d'ajustar els dèficits públics. Després de tot això, la gent pensa, carai ara ens arribaran els beneficis de tant sacrifici i del mercat. Doncs no, era pacte d'estabilitat. No volies canvi, doncs tasa i mitja. Els Pressupostos dels Països han d'estar equilibrats. Si a més a més, et trobes un Govern com el del P.P., que fa una reforma fiscal, on es deixarà de recaptar 400.000 milions de pessetes cada any, a partir d'ara poc a poc s'han d'anar privatitzant les pensions, t'hauràs de pagar part de la Sanitat, que en part es privatitzarà. L'estat a partir d'ara no et podrà garantir, uns nivells mínims de benestar. I s'entén que Països com Dinamarca, amb un benestar social que els ha costat molt d'aconseguir i que és el seu orgull, no vulguin estar a la moneda única.

En el mateix sentit, l'existència dels Països de l'Est, com a contrapoder que equilibrava la balança, va fer que els únics que guanyessin conquestes socials, com a por dels nostres Governos al Comunisme, fossin els ciutadans occidentals, en conseguir l'Estat del Benestar. I quan s'acaben aquells règims, ha arribat l'hora de la torna i hem de tornar poc a poc, tot allò que els Governos entenen que en havien cedit temporalment, en un macabre joc de "l'enganya bobos". Dóna

almenys aquesta impressió.

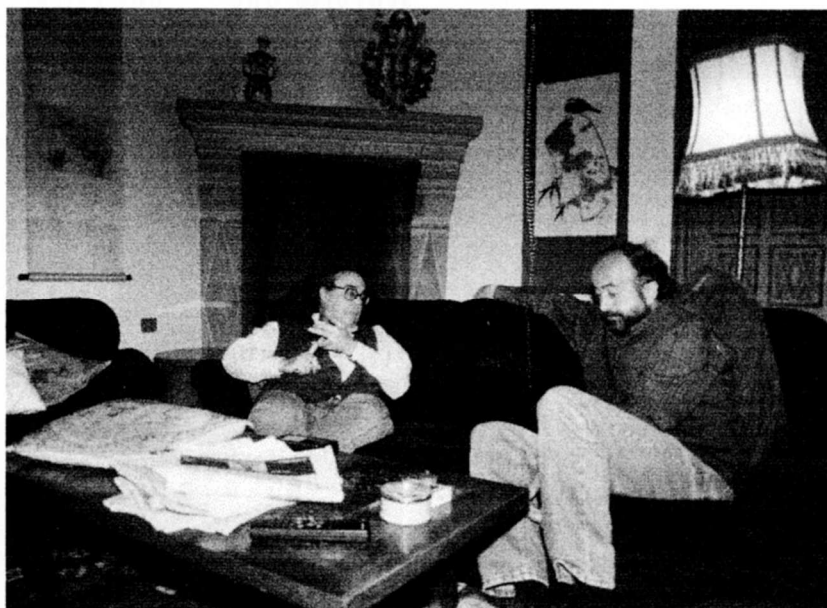
És evident, que es varen assolir una sèrie de conquestes en Sanitat, Educació, Formació Professional, es van assolir situacions laborals gairebé de ple empleo.... Tot això tenia un cost, que es basava amb la progressivitat fiscal. Qui més guanyava més pagava. Hi havia un Estat fort, que controlava empreses públiques estratègiques i fortes, que manejava pressupostos que s'atansaven al cinquanta per cent de la producció del País. Però amb uns dèficits públics de més del 7 per cent. Compareu, que ara els Pressupostos s'hauran de fer amb dèficit zero. La caiguda del "mur" el que fa és accelerar això. A l'antiga URSS, s'ha passat d'un sistema de Planificació centralitzada, a un sistema ni tant sols Capitalista, un sistema on l'economia està en mans de les Màfies privades. I aquí, a posar èmfasi extremat en l'economia neo-liberal.

És curiós, però en tots aquells Països, després d'una primera experiència de Governos de dretes, han tornat a guanyar els mateixos Partits Comunistes, reconvertits ara en Socialistes o Socialdemòcrates.

Sí que és curiós. Però s'ha d'interpretar com una reacció de la gent, enfront d'un Capitalisme salvatge de tipus mafiós. Eren sistemes on no hi havia llibertat sinó dictadura. Les conquestes socials no eren tan desenvolupades, com era d'esperar.

Però d'això, a veure n'ens constituïnt-se al carrer, prenent i venent droga etc. etc. Cony!, això abans no hi era. Aquests partits reconvertits, sortosament no tenen res a veure amb els antics PC's, però ens passen a nosaltres de liberals. És una situació complicada.

És curiós veure, també, com la caiguda del mur va fer que molta gent desertés i fes pagar als comunistes d'aquí els

desastres d'allà, sense tenir en compte que aquí estaven per un Socialisme de rostre humà, on es condemna la invasió de Txecoslovaquia i d'Afganistan. Aquí es va aplaudir l'informe Khruscov al XXé Congrés del Pcus, denunciant els crims comesos per Stalin. Aquí es volia un Socialisme amb llibertat i amb Democràcia. Allò, va fracassar, però és que aquí, no es va posar mai com a model.

Si es contés la veritat, s'hauria de dir que la URSS es va dedicar durant molts anys, a muntar escissions al meu partit, perquè nosaltres denunciàvem el seu sistema i demanàvem un Socialisme amb llibertat, i les

muntaven per enfonsar-nos. I era una paradoxa veure que en els anys de la transició tenia més bona relació amb la URSS el PSOE que nosaltres. Molts companys meus, estaven contents amb la caiguda del mur, convençuts que vindria una onada democràtica. I el que ha vingut ha estat una homogenització, el que se'n diu el pensament únic. És aquest un moment molt complicat, on junt amb l'augment de la prostitució infantil, drogues, misèria, hi ha fenòmens com el de Le Pen i d'altres partits de caire feixista, però també grups antiracistes militants, moviments per les 35 hores de treball.

Quines et sembla que han d'ésser les bases per a fer una unitat d'esquerres. La

de Blair d'anar del centre cap a l'esquerra o la del Jospin d'arrencar l'esquerra per a caure al centre, et semblen correctes aquests enfocaments ?.

És una pregunta que sóc incapaç de contestar. Els Socialistes d'aquí, com els d'Itàlia, van ser els més de dretes de la Socialdemocràcia europea. I curiosament, en països on l'estat del benestar era més feble. Dues vagues generals ho van explicitar. I això explica també enfrontament del PSOE amb I.U. (Izquierda Unida). Nosaltres no vam saber matitzar això, no vam ser prou flexibles i es va passar a la teoria de les dues ribes. L'error d'I.U. va ser

l'enfrontament amb el PSOE, sense matisos. Vam ser una mica sectaris, L'escisió de Nueva Izquierda és fruit d'això, encara que ells fan una política "d'entreguisme" al PSOE. Quines són les condicions per a la unitat?. El PSOE ha de revisar la seva política neo liberal, l'existència d'un Govern de dretes, fa que el PSOE, expliciti com a oposició, continguts més d'esquerres. I ens trobem gairebé sempre votant junts contra el Govern. Hem de modificar coses ambdues formacions i ser capaços d'articular polítiques concretes. Com podria ser el tema de les 35 hores setmanals.

Parlem ara de Catalunya. El Sr. Pujol, es queixa que els catalans no caiem gaire simpàtics a Espanya, que no ens volen ni ens poden sofrir... Jo que vaig viure a Madrid gairebé un any i mig, això abans no passava, home simpàtics no hi quèiem, per estereotip, però quan ens coneixien, ens acceptaven força bé i tal com érem. Jo hi vaig ser força feliç i sense renunciar a ser catalanista radical, ni a parlar català en públic, sempre que podia, que era sovint. De cop i volta sembla que aquell ambient s'ha trencat, hi ha un odi o m'ho sembla a tot el

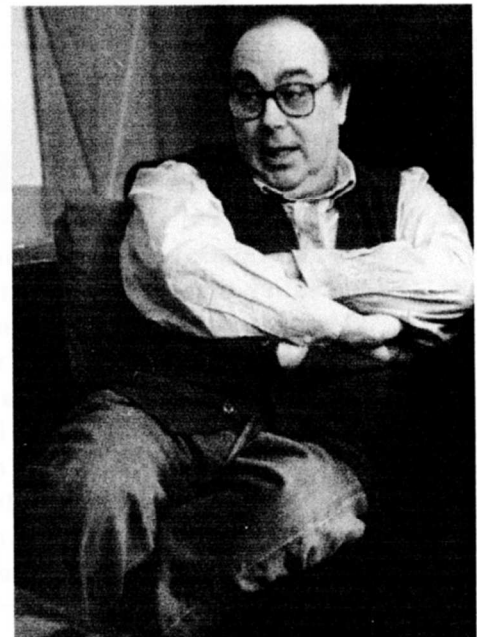
català, per part de molta gent. No creus que potser és per la imatge que tenen a Madrid, els diputats de CiU, que allà a no menen "las cortesanas", que eren aquelles senyores que anaven a la Cort a vendre favors a canvi de diners. I aquesta actitud, que donen i creuen certa l'estenen a la resta de catalans. Tu que hi has viscut més temps, deus de tenir una idea més clara del perquè de tot plegat.

Segurament existeix ara més hostilitat contra els Catalans que abans. Crec que és un tema alimentat per determinats grups polítics, sectors socials i intel·lectuals, que amb el tema de la llengua n'han fet bandera anti. S'ha alimentat artificialment. Però aquí, tenim una imatge que donen els mitjans oficials, d'un Jordi Pujol enfrontat aquí amb l'esquerra i allà amb la dreta. Quan la realitat es una altra. Totes les mesures més antisocials i neoliberalistes aprovades a Madrid, tant pels Socialistes com ara pel PP, han estat aplaudides i beneïdes per CiU. Aquí això no es veu. Jo afirmo que la política econòmica de CiU, és encara més de dretes que la del PP. I imprimeix a aquest, una deriva encara més a la dreta. Això aquí a Catalunya no es detecta. Llavors el que és transmet per mitjà d'en Pujol, es la imatge del català agarrat, que va a Madrid dient, ara vull això, ara més

diners per allò, sinó farà caure el Govern. És la trista imatge d'anar sagnant poc a poc l'altre, que el necessita com aigua de maig. És a dir, la imatge de vendre't a canvi de quartos. No t'ho puc afirmar rotundament, però aquesta postura té quelcom a veure en aquesta situació.

Però, jo crec que també passa, perquè l'imatge que queda és que Catalunya és ell i els seus correligionaris i la resta, som uns extraterrestres, que hem aterrat aquí com per encanteri.

Del que s'hauria d'adonar, és que en contribuir a potenciar la política de dretes, està generant un escontentament als sectors populars, que es veuen agredits per aquesta política. I veuen en Jordi Pujol, la persona que marca el rumb causant de tots els

seus mals. Per la gent, allà qui mana és Pujol i no Aznar. I aquí apareix com a víctima, agredit i que no té culpa de res. I el més greu és que apareix a la resta de l'Estat com patrimonialitzant Catalunya. I la gent amb menys cultura política, culpen Catalunya dels seus patiments,

sense tenir en compte que aquí hi ha d'altres forces polítiques diferents i gent que pensa de forma antagònica.

Aquí IU intenta crear un nou partit, en una enèssima escissió. No creus que pugui passar com, de les restes del poderós PSUC, va néixer una feble Iniciativa i d'aquesta d'ara, desaparegui IC i la nova Unitat d'esquerres no arribi a créixer, ni a ésser batejada parlamentàriament.

Totes les fractures són dolentes. I ho he viscut. Passar d'un PSUC amb un 20 % de vots a un 4% de IC. Crec que la fractura serà dolenta per a tots dos. El que passa és que s'havia de clarificar el panorama polític, no podíem tenir una força a Madrid, que projectés una imatge alternativa. I on les discrepàncies polítiques fosin el pa de cada dia. Volem que la nostra gent aquí s'organitzi i torni a la vella fórmula del PSUC. Autonomia total en la política catalana.

Però amb una clara responsabilitat en la política estatal. No pot ser que IC faci campanya a Euzkadi o a Galícia per forces polítiques diferents de IU. No es pot tenir el PSUC hivernat, vuit anys sense un Congrés. IC, és una operació de travestisme polític, on el vell PSUC es vesteix de "lagarterana".

A la gent d'esquerra se li suposa una certa sensibilitat, cap a la cultura i les Arts en general. Per a conèixer més a fons el personatge fem una mena de petit test, i et pregunto. T'agrada la pintura?

Jo presumeixo de tenir aquí a Artesa una de les col·leccions d'Art, sobretot contemporani, importants, tinc coses maques. Un Equipo Crònica per exemple. M'agraden molt les avantguardes europees dels anys vint, i l'impressionisme. Picasso, Miró, Gris Paul Kli, Kadinsky, m'agraden molt aquesta gent amb les seves contradiccions. M'impresiona molt, aquell quadre que tinc allí. Tant que me'l vaig comprar, d'un pintor txec que és diu Giry Koler, que avui és el millor pintor de collage que hi ha al món.,

ara ja és molt vellet. Va formar part, als anys trenta, de la generació surrealista, i després de la Primavera de Praga va fugir. També és poeta. M'agrada més aquest quadre que un Picasso.

T'agrada la Poesia?

Sí molt. No et s'hauria dir quins poetes m'agraden més. Per exemple, si estàs a l'edat de l'adolescència i la núvia t'ha dit... "Veinte poemas de amor y una canción desesperada" de Pablo Neruda. Amb pintura i poesia em costa més de definir-me, quins són els meus

preferits. Amb novel·la i amb música, tinc els gustos més definits. Amb música rotundament m'agrada Mozart.

Comento, que jo em sento un músic frustrat i la Filo intervén per a dir que ell, el Salvador també és un director d'orquestra frustrat. I ell ho afirma.

La música de Mozart m'agrada, perquè és variable, passa de la més absoluta alegria a la més profunda tristesa o per un estat totalde melangia. M'agraden també les seves Operes, com la

Flautamàgica. Antonio Gramsci, a qui jo estimo molt, deia que l'art és educador, en tant que Art i no com a Art educador. En quan a Literatura, tinc una de les millors col·leccions d'Espanya sobre la literatura de l'exili. Un autor, pel qual sento una devoció fantàstica, és Max Aub. Era Socialista, tinc totes les seves

obres, les primeres edicions. M'agraden també Sthendal, Conrad, Stevenson el de "l'illa del tresor".

Llegeixes novel·la negra, Vázquez Montalbán.... jo no me'n perdo cap.

Últimament he deixat de llegir Vázquez. Sí que el llegia, però a partir de l'Estrangulador, l'he deixat de llegir. He fet darrerament un descobriment sobre novel·la negra, que te l'aconsello, un mexicà que va néixer a Gijon, on organitza la Setmana negra. Que és diu Paco Ignacio Taibo. Ha escrit també

una biografia molt maca sobre el Che Guevara, i sobre la Revolució d'Astúries, el vaig descobrir per mitjà Vázquez Montalbán.

De novel·la Catalana, en deus llegir poc no?.

Bé ara que viatjo molt, també llegeixo molt, i llegeixo Josep Pla, m'encanta. Es molt conservador però m'agrada. A part d'ésser un "Gulag" català el trobo fantàstic. És curiós, els escriptors que m'agraden més com Conrad, Chesterton, no són precisament d'esquerres. Un dels pecats de les esquerres, és el sectarisme ideològic que ens ha format. Crec que s'ha de ser més obert i més flexible. La meva família, és una família de la burgesia catalana, de dretes i conservadora. Que van jugar la carta del franquisme, però que no van ser mai d'ideologia franquista. Eren d'una ideologia del que era la Lliga catalana, Cambó, etc

Aquí al poble, durant el franquisme hi havia dos bàndols diferenciats, un era el d'en Sangenis molt més carca i reaccionari i el del teu pare, diguem-ne més liberal per l'època.

No t'ho dic solament per això. En el tema de l'oli d'oliva, en un programa d'en Gabilondo, em van dir que era estrany que un polític de la meua ideologia, hagués arreplegat tantes adhesions de signe divers i antagònic. Jo m'oblido en el dia a dia, de la meua ideologia, la

deixo endarrera. I això, fixa't tu, em ve de la meua relació familiar, jo que militava al PC a la Universitat, mai no recordo una baralla ideològica amb el meu pare. I sí que en tenia amb altres membres de la família. I sí que recordo, en canvi, que el meu pare em protegia. El meu pare, que podia en aquell temps enriquir-se fent política, es va arruinar, i això m'ha marcat mot en la meua manera de fer política. I tinc fama d'ésser de les poques persones que estic bé amb tothom. El ser d'esquerres, no té res a veure, amb el talant personal, amb la relació amb la gent, amb la camaraderia, la solidaritat. Això és el que em quedarà del meu pas per la política.

Jo en aquesta mateixa casa, vaig fer una entrevista per LA FEMOSA, amb el teu pare, aleshores Alcalde d'Artesa. I recordo que el que em va impressionar, és que volia al seu costat, gent que li pugués aportar quelcom enriquidor, pensessin com pensessin. I va integrar gent de "La Femosa" a l'Ajuntament. Que eren com ara per a molts, una mena de proscrius. Hi va haver una col·laboració magnífica. I en canvi, vaig veure pegar una esbroncada increïble a gent del règim. No vull dir noms.

Jo el que m'ha marcat, és aquesta atmosfera, de poder conuiu amb gent molt diferent ideològicament. Sense crispacions.

Saps el que és fotut, aquí, de

la política, és veure que la gent aparentment apassionada a nivell local per un partit de dretes, tots acaben tenint fills funcionaris, i ja no et dic si un és un trànsfuga o fa alguna maniobra rara. Per fi he entès, perquè la dreta semblava ser l'única defensora de la família. Els volien tots col·locats!. Per les denúncies que surten als diaris, sembla ser, que sis-cents fills, gendres, amistançats/ades, estant tots col·locadets, només a Lleida. Falsificant el que faci falta, això és delinqüència. Visca els galifardeus!. En Fraga a Galícia ho justifica dient que els fills de gent del PP, són més llestos que els altres. Visca la Pepa.

L'època del PSOE, va ser terrible però CiU aquí a Catalunya, és encara pitjor del que van ferels Socialistes a nivell d'Estat. Llavors quina és la concepció que la gent del carrer té de la Política. Doncs, que és una cosa nociva, dolenta. Això ens està fent molt de mal.

Ens hem deixat per manca d'espai i per no cansar, molts temes dels quals vam parlar i enregistrar, sobre la onspiració, sobre el futur de l'esquerra a Catalunya, sobre el Nacionalisme, sobre el candidat Maragall, etc. ens dubte força interessants. erò després d'hores de conversa, ens sembla que ja n'hi ha prou.

Agraïm al Salvador i a la Filo la seva amabilitat. Que acavin de passar unes bones i merescudes vacances.

Ramon Serra
i Felip Domènech

RECUILL DE CANÇONS POPULARS CATALANES

Recull del prevere Isidor Iglesias

Autors: Montserrat Nicuesa i Jordi Cebolla

INTRODUCCIÓ

Aquestes quatre notes no pretenen altra cosa que ser una resum de les tasques que hem realitzat a partir d'un manuscrit de peces musicals que casualment ens varen fer arribar. Tot i les característiques del manuscrit, que comentaré més endavant, hem sentit una certa emoció quan hem transcrit les peces, quan les hem escoltat i en els altres processos que us explicarem. No us cregueu en cap moment que el procés ha estat planificat: com a mètode hem "practical" la intuïció i la bona fe, característiques oposades, creiem, al rigor i al saber "científic".

ESDEVENIMENTS

La nostra relació amb aquesta història comença quan l'Adolf Costafreda ens va deixar el manuscrit. L'objectiu era veure si contenia alguna peça que gaudís de característiques oportunes per tal de que la Colla de Grallers de la Femosa ampliés el seu repertori, o bé n'incorporés algun toc basat en aquestes peces. Òbviament s'escau fer quatre preguntes sobre la procedència, l'existència de lletra associada a les músiques (ja que les partitures només contenen, en el millor dels casos, una de les estrofes de cada cançó), també preguntar sobre la persona que va transcriure els sons (i quan ho va fer). A partir d'aleshores, és quan obtenim un article publicat a la revista "Ilerda" el 1942 i el 1946 per Mossèn Isidor Iglesias, persona que signa el recull de cançons i que va ser qui va transcriure les peces i que ens permet de conèixer la persona que les cantava, i alguna referència sobre els coneixements musicals del prevere que ens permetrà, més endavant, assegurar certs dubtes en la transcripció de les peces.

PROCÉS

Els passos a fer amb aquest document han tingut com a objectiu veure l'aprofitament musical actual per una banda, i per l'altra, donar continuïtat en el temps a les músiques que, com es comenta en l'article de la revista ILERDA, eren cantades per les àvies d'Artesa quan la Maria del Peix (veïna d'aquest poble) era una nena (Si l'any 20 tenia 42 anys, devia néixer l'any 1878, per tant les cançons les va sentir cantar a finals del segle XIX per persones ancianes del poble, les quals les haurien après a principis del XIX). A pocs anys del canvi de mil·lenni, sembla que prengui més rellevança l'enaltiment de la continuïtat.

Per assolir aquests objectius hem cregut que calia, en primer lloc, preservar físicament l'original de les manipulacions que puguem fer (creiem que si el document té algun valor que no som capaços de descobrir, haurà estat important aquest fet). En segon lloc, veure el contingut del manuscrit i fer-ne una descripció global:

El manuscrit es titula "Recull de Cançons populars catalanes" i en la portada es comenta: "cançons recollides per Isidor Iglasiàs". Aquest recull conté 69 peces i 12 variants, variants les quals no solen tenir res a veure amb les peces "variades", ni en la lletra, ni en l'aspecte musical. En aquest recull només apareix la transcripció de la música (no de la lletra), les peces sembla que no estan agrupades sota cap concepte, i van transcrites unes darrera les altres tot seguit (fins i tot en algunes ocasions, la mateixa línia on acaba una peça, apareix el títol de la següent). Els títols de les cançons reflexen el contingut (molts cops son el primer verset de la lletra de la cançó). El cas curiós és que la majoria de les peces no son del repertori comú o de les peces de música popular conegudes, sinó que a priori semblen inèdites (i en molts casos és difícil trobar-ne referència en d'altres cançoners).

DESCRIPCIÓ

Mitjançant una taula us mostrarem unes quantes característiques de les peces referides. Les agruparem per temàtiques, i indicarem un breu comentari (si s'escau) i la posició que ocupen en el cançoner.

1.- Temàtica religiosa.

Son les més nombroses, cosa que el Prevere Isidor comenta amb orgull i entusiasme en la revista ILERDA, on lloa, ensems, la condició pietosa de la Maria del Peix. Les que apareixen en el recull son:

TÍTOL	COMENTARIS	NÚM.
Les festes de Nicodemus	A la lletra hi apareix la figura "venteja la fulla dalt del ram" com en d'altres cançons del recull (on fa referència a l'arribada de la primavera)	11
Diümenge de Rams	Cançó que [Igl 46] comenta que es cantava durant la Setmana de Passió en les feines del camp. Es una descripció de la Passió de Jesús.	12
L'eniug de Sant Josep (amb una variant)	Cançó sobre el passatge bíblic de l'Encarnació de Maria.	15
El Rei Herodes		16
El molí dels pecats		20
Marta i Magdalena	Comentada a [Igl 46].	21
La Samaritana		25
Els Reis d'Orient		33
La monja renegada		41
Portal de Belen		48
Jesús a l'Hort		49
Els sentits piatosos		50
Nit de Nadal		56
Les obres (amb una variant)		59
Les hores		60
La llàntia del Rei moro		63

2.- De feines consuetudinàries

D'activitats que varen ser o són encara habituals.

TÍTOL	COMENTARIS	NÚM.
A l'hortet del meu pare	Recollida a [Igl 44] on es comenta que Josep Barberà a Amer i Pere Boigues a Iborra recullen cançons, diferents de composició però amb títols iguals.	1
El bon caçador (amb una variant)		35
El mestre (amb una variant)		38
El mariner	Una composició lírica sobre la mar i l'ofici de mariner.	47

3.- Festes i cerimònies.

Cançons que fan referència a festes populars o altres actes col·lectius.

TÍTOL	COMENTARIS	NÚM.
El pres de Perpinyà	Amades [Ama 82] la recull amb el títol "La presó de Perpinyà". Les dates a les quals fa referència la peça son lleument diferents.	8
Dia de Sorteig		9
Una noia de Reus		44
La mort del pastoret		45

4.- Temàtica lírica i lírico-narratives.

TÍTOL	COMENTARIS	NÚM.
Presentes de boda (amb dues variants)	liriconarrativa, apareix referida a [Mai 94] on es diu que apareix a "Cançons Populares Catalanes" de Francesc Alió i a "Cançons Popular" d'Aureli Campany.	2

El Farré de Ciutadilla	Rondalla recollida completa a [Igl 44]. Historia en clau d'humor.	4
La Presó de Lleida	Cançó molt coneguda recollida amb una lletra similar i melodia diferent [Igl 44]	6
Les ninetes de Tirvia	Melodia simple recollida a [Igl 44]	7
A la edat de catorze anys		14
Dues noies de Cervera		17
La senyora Isabel		22
El gat	Conte humorístic sobre una mestressa que fa matar i llançar al mar el seu gat. Un cop pescat torna a parar al plat d'aquesta senyora que cau malalta. El metge li sentència: "Tot això és un tip de gat".	23
La puput		24
La vida de les galeres		28
La filla del rei d'Hongria (amb una variant)		29
El mal de l'amor		30
La gentil minyona		31
La mal maridada (amb una variant)	Rondalla amb idea moral final.	34
Desengany		36
El testament d'Amèlia (amb una variant)		39
El Rossinyol		42
La mort del pastoret		45
Infidelitat		53
El ruquet savi		58
Catarina		62

5.- Altres.

Cançons el contingut de les quals no ens dona prou informació per ser qualificades.

TÍTOL	COMENTARIS	NÚM.
L'hereu Ribera	Aquesta melodia és absolutament diferent a "L'Hereu Riera". Tot i això, segons [Mai 94] apareix recollida a "El Rec del Tint" (Osona), "Recull de Cançons Tradicionals del Lluçanés" i finalment a "Cent i tantes tonades tradicionals de Mallorca".	3

El Matí de Sant Joan	Tonada agradable de melodia molt simple.	5
Noia si vols venir		10
L'esquerpa	Aquest títol apareix en l'Amades, amb una lletra i música diferents.	13
La porquerola (amb dues variants)	Amades recull una cançó de cosidora amb el títol "La porqueirola" [Ama 82]	18
La filla del Rei francès	La lletra ressenyada s'assembla molt a "La presó de Lleida"	19
La filadora	Se sembla a la cançó "la filadora" referida a l'Amades [Ama 82] amb la mateixa melodia que en Maideu [Mai 94]	26
La mort de la núvia		27
La cançó de les mentides	Variant d'aquella cançó que tots hem cantat.	32
Mossèn Joan de Vic	Variant de la cançó popular que sembla ser un recull de les aventures d'un croat, i per tant, una de les cançons més antigues del cançoner popular. [Ama 82]. Apareix en l'apartat de "Cançons de collir olives".	37
El pont espatllat		40
La comtessa de Floris	La lletra és en castellà.	43
Capitello	Segons Amades, la cantaven els sirguers de l'Ebre [Ama 82]	46
El serraller de Balaguer		51
El compte de Flores (amb una variant)		52
Les dones d'aquest carrer		54
Les nines de muntanya	La lletra i el títol recorden a "Les nines de Camprodon" [Ama 82]	55
Cançó de guerra		57
Els bolquers del fill del Rei		61
La vídua		64
Gerineldos	Variant d'una cançó castellana que molts han adaptat d'una forma o altra. [Ama 82]	65
El gato	Típica i molt coneguda cançó castellana.	66
L'espigueri	Cançó de carnestoltes recollida a l'Amades. Sembla ser que era representada a la Cerdanya. [Ama 82]	67
Els vuit dolors i "contentos"		68
Sense títol		69

Tot i que aquest llistat està mancat d'adjectius i valoracions, la seva brevetat és conseqüència directa del gran espai que necessitariem per tal de reproduir el manuscrit, comentar-lo i buscar les referències a d'altres cançoners. Si veieu els comentaris d'Isidor Iglesias sobre les cançons, trobareu serioses apreciacions sobre els matisos musicals, les evolucions rítmiques i tonals. La revista ILLERDA, del "Instituto de Estudios Ilerdenses", conté en els seus números 2 i 6 dels anys 1942 i 1946 respectivament un article d'aquest Prevere sota el títol "Aportación al cancionero popular ilerdense", on es fa una ressenya de caire musical d'algunes de les peces (sembla ser inèdites) del cançoner. Una característica que hem pogut apreciar de les peces és la seva brevetat: la gran majoria son d'una durada de dues frases (una dotzena de compassos) i tenen melodies d'esquemes simples.

ALTRES APRECIACIONS

El tercer pas ha estat de transcriure totes les peces i variants al programa informàtic MUSICTIME que serveix per a poder fer una edició pulcra del cançoner i per a poder escoltar - de forma molt exacta - allò que s'ha transcrit. La utilització d'un programa informàtic ens ha permès escoltar les peces sense haver d'aplicar esforços de cara a la interpretació. En alguna ocasió, la transcripció no ha pogut continuar sense deixar de ser fidel a l'original. Cal, però, preparar les peces per a que siguin aprofitades de cara al futur (per a la colla de grallers o altres agrupacions musicals, o bé de cara a elaborar un cançoner amb aquestes músiques i les lletres que falten per recollir).

Us posem un exemple de peça tal i com apareix al cançoner i després d'haver superat els primers passos, amb la lletra i la música transcrites.

CONCLUSIONS

Encara queden moltes coses per fer amb aquest document. Creiem que el més important son dos aspectes: donar-li continuïtat en el temps i per altra banda, aprofundir en l'anàlisi amb mitjans més qualificats. La pervivència s'aconseguirà ajuntant les dos aspectes com fa el Pare Iglesias a la revista Ilerda, és a dir, publicar-ho de forma completa amb l'esforç de buscar i afegir les lletres de les cançons (tant el recull en forma escrita com oral), revisar les correspondències en altres cançoners publicats, preparar les peces per a interpretar-les, escoltar-les i enregistrar-les (amb els medis que es disposi) i finalment deixar-ho preparat per a que els propers que s'interessin trobin el camí preparat per a escoltar i/o interpretar les peces. Tota aquesta documentació la podeu trobar en format informàtic per internet a <http://www.inefc.es/usuarios-jordi/musiques>

SOLUCIÓ MOTS ENCREUATS

Horitzontals: 1. Nicaragüenca. 2. Usaré. Narius. 3. Ramon Borrell. 4. PRI. Da. Tolle. 5. A. Afila. Cl. M. 6. Anomena. Ag. 7. Epicentre. es. 8. Sra. Ne. IRA. U. 9. Pa. Decalitre. 10. Ecto. Abris. 11. Rst. Robador. 12. TeteMontoliu.

Verticals: 1. Núria Espert. 2. Isar. Escarpa. 3. Campània. Ttt. 4. Aro. Foc. Eo. E. 5. Rendiment. Rm. 6. A. Balener. Oo. 7. Ong. Ant. Isbn. 8. Trau. Arillat. 9. Corre. Odiaré. 10. Niella. Lorca. 11. Lluc. Ge. Ebri. 12. Melsa. Suda. U.

COSES DEL FOLKLORE

(A Vinaixa hi tic la caixa)

Al número passat parlava d'una cançoneta popularíssima al nostre poble, que tota la canalla cantàvem de petits, era aquella que començava per «A les Borges xiques guapes». De jove sempre m'havia cregut que aquesta era una cançoneta pròpiament artesenca, perquè anomenava les Borges, Juneda, Puigverd i Artesa, els quatre pobles de filera que voregen el curs de la Femosa, però resulta (tal com ho demostro en el passat article) que amb les oportunes variants, era una cançoneta que es cantava a gairebé tots els pobles de les nostres comarques on, com en el cas d'Artesa, era també popularíssima.

Ara parlaré de dues cobles més, la primera potser no tan popular com les altres dues, almenys no a Artesa (de xiquet no l'havia sentit mai), però potser és degut que a diferència de les altres dues que es cantàvem amb una tonada senzilla i enganxosa, aquesta es cantava (segons la versió de la Ramona del Fart) amb ritme de jota. Encara que la cançó està composta de quatre versos com la immensa majoria de les cobles populars, la transcriuré amb les repeticions necessàries per ser cantada com una jota.

A Castellidasins los guapos,
A Castellidasins los guapos,
a Artesa los serafins,
a Puigverd són les pixades
no les volen los fadrins.
No les volen los fadrins,
a Castellidasins los guapos.

Cercant paral·lelismes d'aquesta cançoneta, només n'he pogut trobar dos i no he pogut esbrinar si també es cantaven com una jota. Que només n'hagi trobat dues no vol dir que no fos popular; és segurament que ningú no s'ha entretingut a recollir-les o, almenys, a publicar-les. La primera (no caldria ni dir-ho) és de Puigverd i la segona de Vilanova la Barca:

A Castellidasins los guapos,
a Puigverd los serafins,
a Artesa les arrugades
no les volen los fadrins.

A Vilanova les guapes
a la Torre los serafins
a Corbins les ofendoses
burladores de fadrins.

De la que segueix tampoc no he pogut trobar gaires paral·lels. Tot i que recordo haver-la sentit cantar a gent d'Alfés i de llegir-la en algunes publicacions. És allò que passa sovint: quan surt no interessa i quan interessa no surt i com que ja se m'ha acabat el temps que tenia per a escriure aquest article, ho he de fer només comptant amb els materials de què dispo, sense tenir temps de cercar més. De totes maneres, veient els components d'aquesta cançoneta, hom ja

pot adonar-se que és fàcilment aplicable a qualsevol poble. Els pocs exemples que he trobar en les diferents publicacions que tenia a la meua disposició, ja serviran per il·lustrar tot això que estava dient:

A Vinaixa hi tinc la caixa
a Puigverd lo calaixó
i a la vileta d'Artesa
hi tinc lo festejador

A Menàrguens hi tinc la caixa
a Corbins lo calaixó
i a la vileta de Tèrmens
hi tinc lo festejador.

A Tivissa canten missa
a Mora canten l'aurora
i a la vileta dels Masos
hi tinc la festejadora.

Aquestes dues cançonetes, junt amb la que presentava al número passat, que anomenen el poble d'Artesa i de passada (encara que sigui despectivament) el de Puigverd, van estar les que em vam començar a engrescar a recollir el folklore del nostre poble. Em semblava que al sortir el nom d'Artesa, la cobla o cançoneta era genuïnament artesenca.

Aprofitant que aquest article ha quedat un xic curt, hi afegiré una cobla (aquesta de regust no tan popular) que també té una rèplica al poble de Sudanell, el qual em fa suposar que també es podria trobar en altres llocs:

Abans el poble d'Artesa
semblava un mas robat,
però ara que hi han posat la llum
ja sembla mitja ciutat.

El poble de Sudanell
semblava un mas robat,
ara amb la llum elèctrica
ja sembla mitja ciutat.

I bé, si s'escau, en propers articles seguiré parlant d'aquestes coses coincidents que té el folklore i que demostren que aquí, com a tot arreu, quan plou, cau aigua.

A. C.

